

2019. január 5. - **Ideológiai elvakultság, hogy a Vár rekonstrukcióját kizárólag politikai szempontból értékelik.**

A szóbeszédet, a pletykaként terjedő hiedelmeket angol nyelvterületen városi legendának nevezik, ami arra utal, hogy az efféle kétes valóságtartalmú történetek többnyire nagyvárosokban születnek, és gyakran valamely kiemelt fontosságú épülethez, illetve helyhez kötődnek. Budapesten ilyen a Vár, pontosabban a Várhegyen álló egykori palota, amely fennállása óta kiemelt szerepet játszott a magyar történelemben, és a sorsa napjainkban is foglalkoztatja a közvéleményt. Ez senkit nem lephet meg azután, hogy csellel elfoglalták (1541-ben), háromszor megostromolták (1686-ban, 1849-ben és 1944–45-ben), és védői még 1956-ban, a forradalom alatt is napokig harcoltak a szovjet csapatokkal.

A budai Várhegyen álló óriási palota ráadásul úgy vált emlékezetes események helyszínévé, hogy évszázadokon át üresen állt, soha nem volt valódi funkciója. Amikor a XIX. század végén Ybl Miklós és Hauszmann Alajos tervei alapján a mai nagyságára bővült, az volt az építetők célja, hogy I. Ferenc József, illetve az utódai ide, az Osztrák–Magyar Monarchia földrajzi központjába tegyék át székhelyüket, vagyis a császári és királyi udvar költözzön be a falai közé. Ez, mint köztudott, soha nem következett be, 1920-ban Horthy Miklós kormányzó is csak a vendégszárny egyik lakosztályában rendezkedett be. A koronás fők közül egyedül az olasz király, III. Viktor Emánuel töltött néhány éjszakát a királyi lakosztályban 1937 májusában. Nem sokkal ezután következett a szörnyű ostrom, és a palota több mint két évtizeden át kiégett romként tornyosult a főváros felett.

1957 őszén Mihályfi Ernő, a Magyar Nemzet akkori főszerkesztője hirdette meg lapjának vezércikkében (természetesen az MSZMP vezetőinek jóváhagyásával), hogy „Legyen a budai Vár a kultúra vára!” Ez a grandiózus, sok tekintetben megalapozatlan program vezetett azután oda, hogy a hetvenes közepén a Várpalotában három múzeum nyílt meg (a Nemzeti Galéria, a Budapest Történeti Múzeum és a Munkásmozgalmi Múzeum), valamint a nyolcvanas évek elején a krisztinavárosi szárnyba költözött az Országos Széchényi Könyvtár is.

A demokratikus legitimációt nélkülöző Kádár-rendszer azért kultúrával próbálta megtölteni az ódon épületeket, mert ezen a helyen, alapvetően ideologikus megfontolásból nem akart hatalmi, politikai központot létrehozni. Előzőleg Rákosi Mátyásnak még nem voltak ilyen gátlásai, az ötvenes években készült tervek szerint itt lett volna a pártfőtitkár rezidenciája, és ide költözött volna a Külügyminisztérium is. Az 1957 őszén meghirdetett koncepció magába foglalta azt is, hogy a Szent György tér nyugati oldalán álló romos paloták vagy a hasonlóan súlyosan sérült királyi lovarda, illetve a testőrségi épület felesleges, le is bontották őket, napjainkig elcsúfítva ezt kiemelt fontosságú, történelmi területet.

Megjegyzendő, hogy a „létező szocializmus” idején hasonló ideológiai fenntartások érvényesültek, egy másik, patinás XIX. századi épületegyüttessel, a ma Nemzeti Közszerzői Egyetemként működő Ludovikával kapcsolatban is. Az egykori tisztképzőt nem merték ugyan lebontani, de elhanyagoltan, omladozva állt évtizedeken keresztül, csak egy részét, a lovardát hasznosították kulturális célra. (Az Alfa mozi működött benne, ha valaki még emlékszik rá.) Jellemző, hogy 1994-ben, a Horn-kormány idején határozatot hoztak arról, hogy itt helyezték el a Magyar Természettudományi Múzeumot, vagyis a politikailag stigmatizált épület a szocialista-szabad demokrata koalíció alatt is csak kulturális funkciót kaphatott, még akkor is, ha az az igényeket jócskán meghaladta, azaz „löttyögött rajta a kabát”.

Aztán az 1998-ban koalíciós kormány élére került Orbán Viktor miniszterelnök elhatározta, hogy a Miniszterelnökség székhelyét a Sándor-palotába helyezi, amit nyomban hevesen támadtak. Végül oda a köztársasági elnök hivatala került, amit az ellenzék nagy nehezen, de elfogadott. 2010-ben az országgyűlési választásokon kétharmados többséget szerzett

Fidesz–KDNP-kormány úgy döntött, hogy új funkcióval tölti meg az egykori királyi rezidenciát és a körülötte álló épületeket.

Emiatt az ellenzéki pártok részéről heves, máig tartó ideológiai pergőtűz zúdult a rekonstrukcióra. Különböző médiumok napjainkban is táplálják azt a városi legendát, hogy az egész, nagy léptékű beruházás célja, hogy a hatalom „építészeti díszleteket” hozzon létre a maga számára.

2019. január elsején a Miniszterelnökség az egykori karmelita kolostor épületébe költözött. E mellé, a második világháborús ostrom óta üresen álló telekre még új szárny is épült. Mindez az ellenzék szemében Orbán Viktor nagyzási mániájának bizonyítéka, amit már jó ideje a fejére olvasnak. Emlékeztet a Heti Világgazdaság című hetilap 2018. novemberi 15-i címlapja, amely egyesén a Horthywood feliratot montírozta a Várnegyedre, azt sugallva, hogy a tetején az egykori kormányzó kultuszát újjáélesztő „díszletváros” áll majd. Ezt a képtelen vádaskodást elevenítette fel 2019. második napján V. Naszály Márta, a Párbeszéd Magyarországért párt önkormányzati képviselője is a Miniszterelnökség épülete előtt ácsorgó tucatnyi tüntető előtt. Pedig a Hvg.hu Fülke című hangos mellékletében még novemberben elhangzott egy interjú, amely visszafogottságra inthette volna a Hauszmann-terv ádáz, vagdalkozó ellenfeleit. N. Kósa Juditot, a Népszava szerkesztőjét, a főváros ügyeinek jó ismerőjét kérdezték a Várról, ezzel a címmel: Budapest még akár nyerhet is.

Persze az ellenzéki beállítottságú újságíró nem dicsérte az elmúlt nyolc év összes fővárosi fejlesztését, de legalább nem ideológiai szemüvegen keresztül szemlélte azokat. Jót mondott a Szépművészeti Múzeum újjáépített belső termeiről, sőt egyes sportberuházásról is. Ami pedig a Várat illeti: értékelte az ellenzéki orgánusok által következetesen lefitymált Várkert Bazárt, azt állítva, hogy a fővárosiak örömeire több mint egy évszázad után sikerült hasznos, kulturális, idegenforgalmi és kereskedelmi funkciókat találni a számára.

Nem értem, miért nem fogják fel a Nemzeti Hauszmann-terv, illetve a beruházási projekt bírálói, hogy a kormány és Budapest vezetése a budai Vár felújítása során hasonló, de persze sokkal nagyobb léptékű célokat valósít meg, mint amelyeket a Várkert Bazár felújítása során követett? Azaz: nem egyetlen „hatalmi” funkció kiszolgálására szánja a Vár rekonstruált, illetve újraemelt épületeit, hanem többre.

A nagyszabású beruházások adminisztratív, kulturális és idegenforgalmi célokat szolgálnak majd. Tény, hogy odaköltözik a Miniszterelnökség, és távlatilag a palotában tervezik megépíteni a köztársasági elnök rezidenciáját is. Egyidejűleg a „polgárvárosba” települ a Pénzügyminisztérium és a Belügyminisztérium is.

Attól azonban, hogy a Vár kormányzati negyedként újjászületik, nem csorbul a kulturális funkciója. Bár a Városligetben nyitja meg kapuit a Nemzeti Galéria, bővül a Budapesti Történeti Múzeum, marad az Országos Széchényi Könyvtár. Nem tudni, a beruházók milyen funkciót szánnak az egykori Honvéd Főparancsnokságnak, illetve a Szent György tér újjáépítendő épületeinek, de vélhetően ezekben is lesznek kulturális intézmények. Végül pedig jelentős idegenforgalmi fejlesztések, éttermek, kávéházak is helyet kapnak ugyanott, vagyis a történelmi Szent György tér élettel telik meg a jövőben.

És miért ne lehetne például a hajdani lovardából újra lovarda? Tekintettel arra, hogy Budapest idegenforgalma rohamosan növekszik, elképzelhető, hogy sokan kíváncsiak lesznek a lipicai

lovak és lovasaik mutatványaira, ugyanúgy, mint Bécsben, ahol több hónapra előre eladják jegyeket a spanyol lovasiskola rendezvényeire. Az egykori királyi Várban lehet majd nosztalgiázni, művelődni, őrségváltást csodálni, enni-inni, korzózni stb.

Nagy fokú korlátoltságra és ideológiai elvakultságra vall, hogy a budai Vár rekonstrukciójának, tartalommal való megtöltésének tervét kizárólag politikai szempontból nézi az ellenzéki média, nem fogva fel, hogy Budapest „akár még nyerhet is” ezeken az óriási beruházásokon. Képtelen vagyok felfogni: míg az újjáépített varsói vár közmegegyezéssel, minden további nélkül kormányzati központtá válhatott, ahogy a szerencsére épen maradt prágai Hradcsin is az maradt, honnan ered a magyar baloldali értelmiség ellenszenve az iránt, hogy újra a Várból irányítsák az országot? Hiszen a kormányzati rendszer nem attól demokratikus, illetve EU-kompatibilis, hogy hol székel a miniszterelnök és az államelnök.

Ideje szembenézni és leszámolni az ellenzéki politika által felépített városi legendákkal. Az „új királyi rezidenciáról” szóló szóbeszéd, a képtelen vádak elvakultak és ostobák. Arról tanúskodnak, hogy a baloldal, amely a Vár hasznosításáról fél évszázad alatt sem tudott jobb koncepcióval előállni, mint amit Mihályfi Ernő 1957 őszén felvázolt, képtelen a szellemi megújulásra. Régi reflexeinek továbbélését látva tartok tőle, hogy a 2019 őszén esedékes budapesti főpolgármester-választásokra sem lesz képes eredeti elgondolásokat tartalmazó programmal előrukkolni.

Pelle János

A szerző újságíró